

Mastocyty v kostní dřeni z pohledu cytomorfologického hodnocení

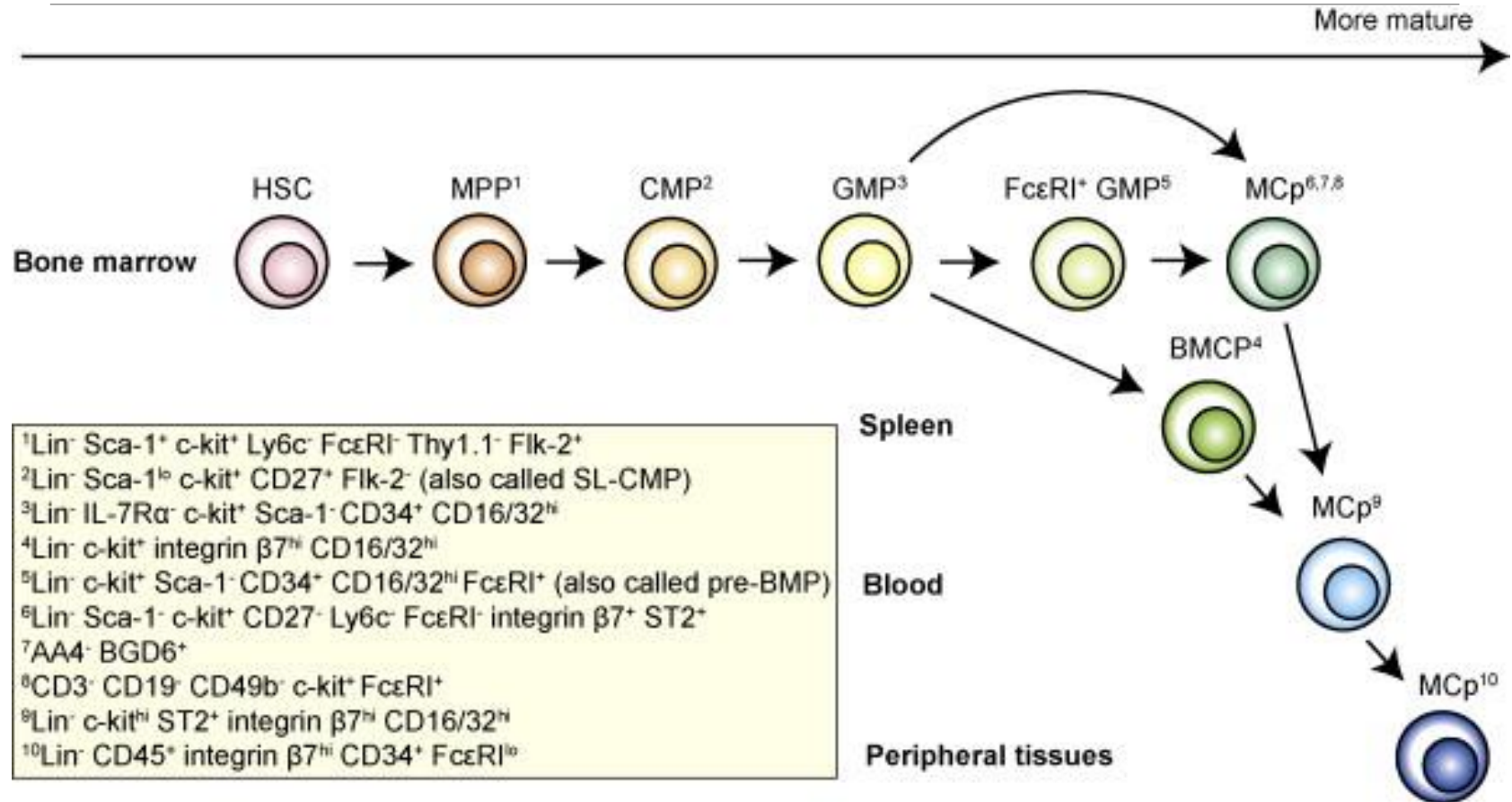
^{1,2}BULIKOVÁ A., ^{1,3}DOUBEK M., ^{1,2}KISSOVÁ J., ¹BABÁČKOVÁ G., ¹ANTOŠOVÁ L.,
¹ANTOŠOVÁ M.

¹Oddělení klinické hematologie FN Brno

²Lékařská fakulta Masarykovy University v Brně

³Interní hematologická a onkologická klinika FN Brno

původ mastocytů

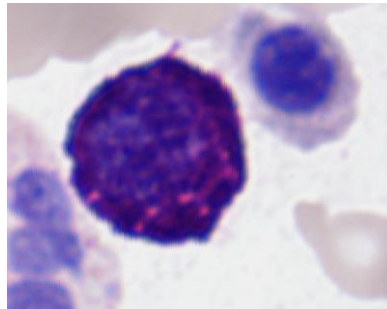

odlišení mastocytů a basofilů

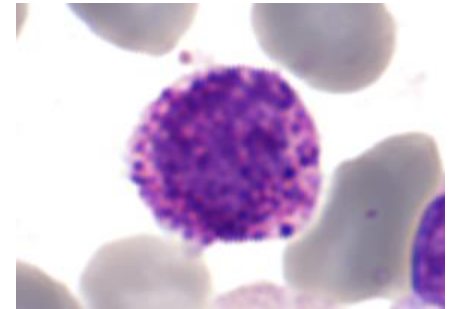
MASTOCYTY

KIT +
IL-3R-
IL-4R+
IgER+
histamin +
tryptáza +
chymáza +/-
heparin +
basogranulin –
CD 63+
CD203c+/-

BASOFILY

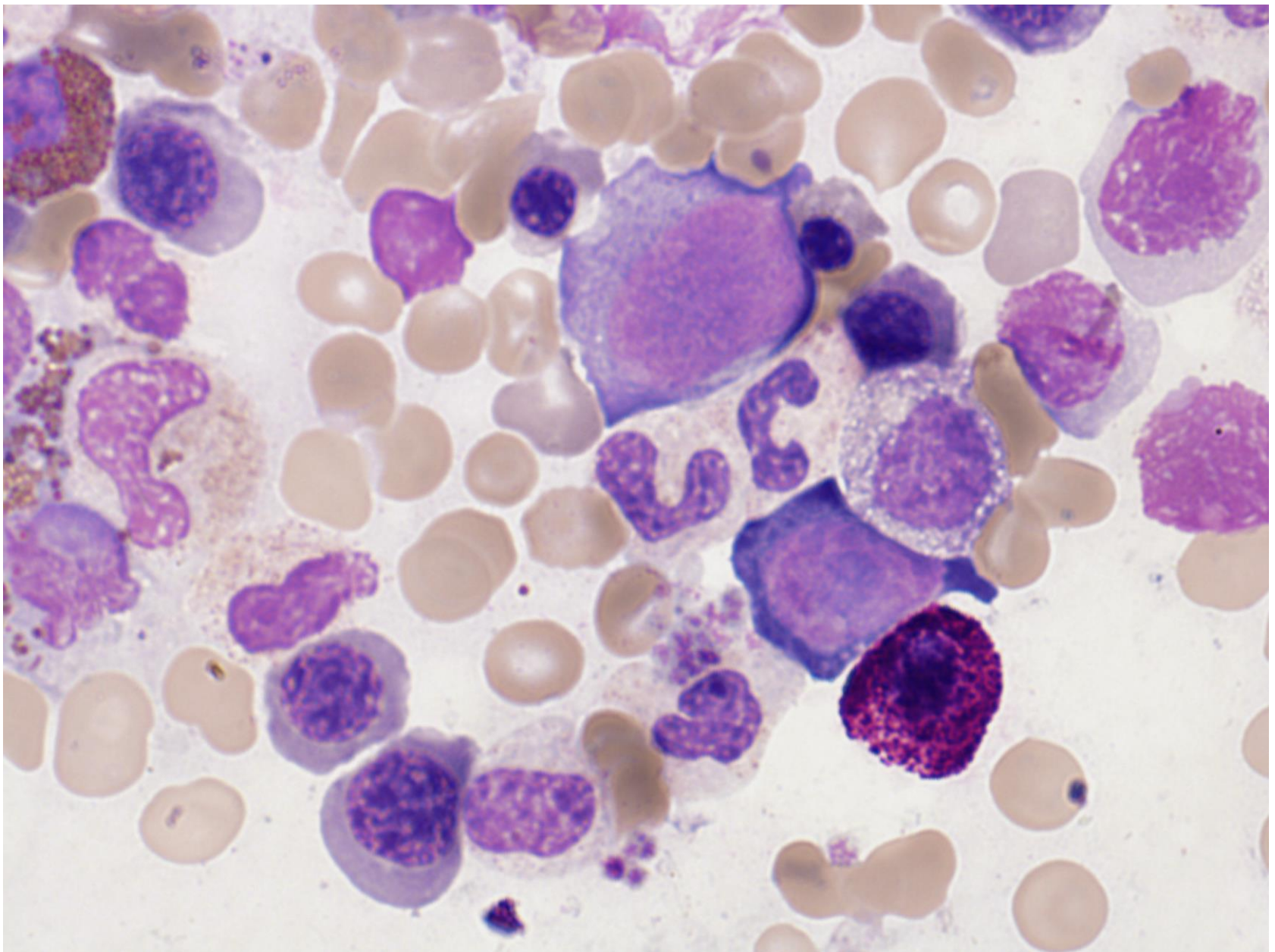
KIT -
IL-3R+
IL-4R+
IgER+
histamin +
tryptáza +/-
chymáza -
heparin -
basogranulin +
CD 63+
CD203c+

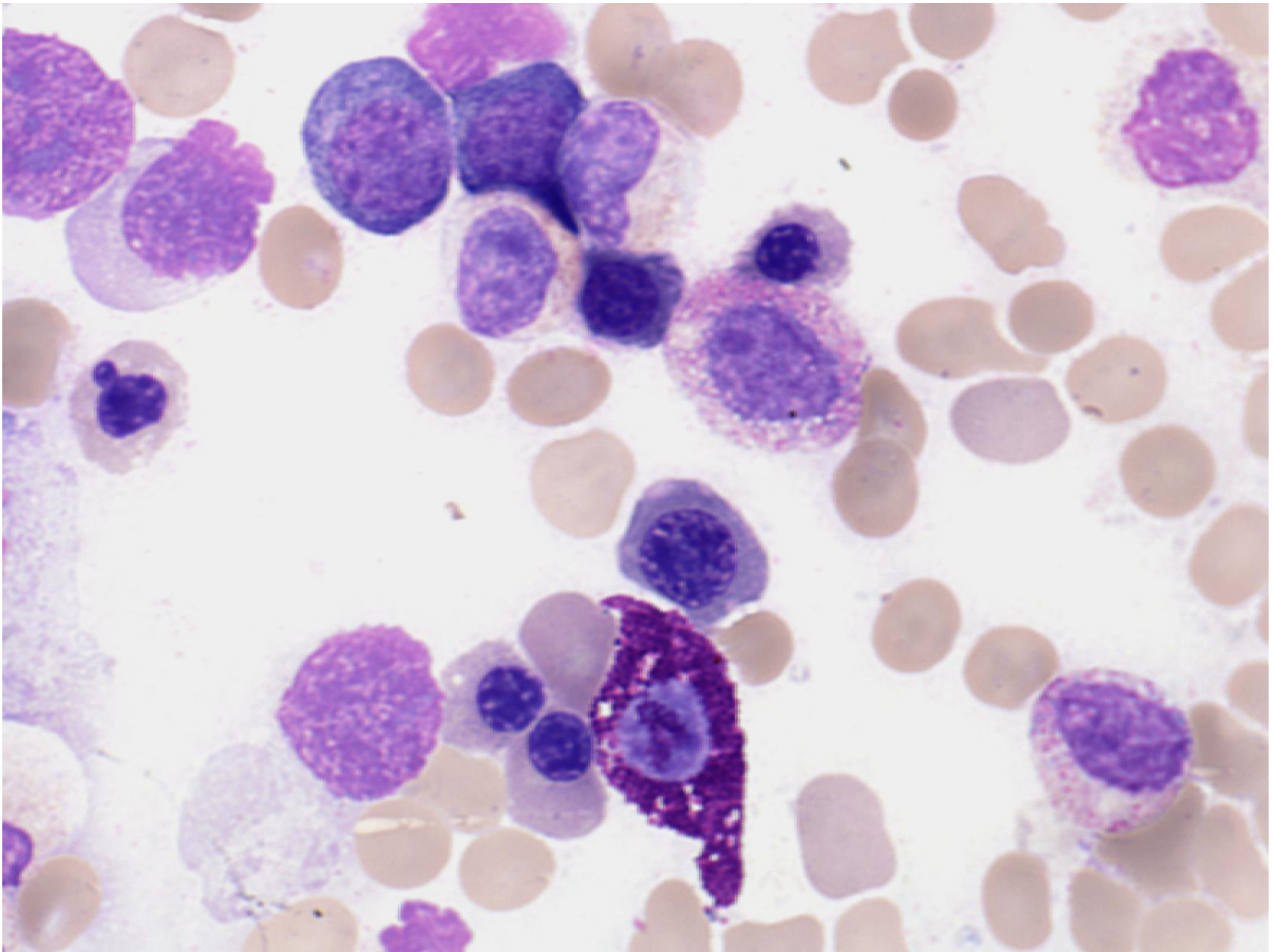
mastocyty v kostní dřeni

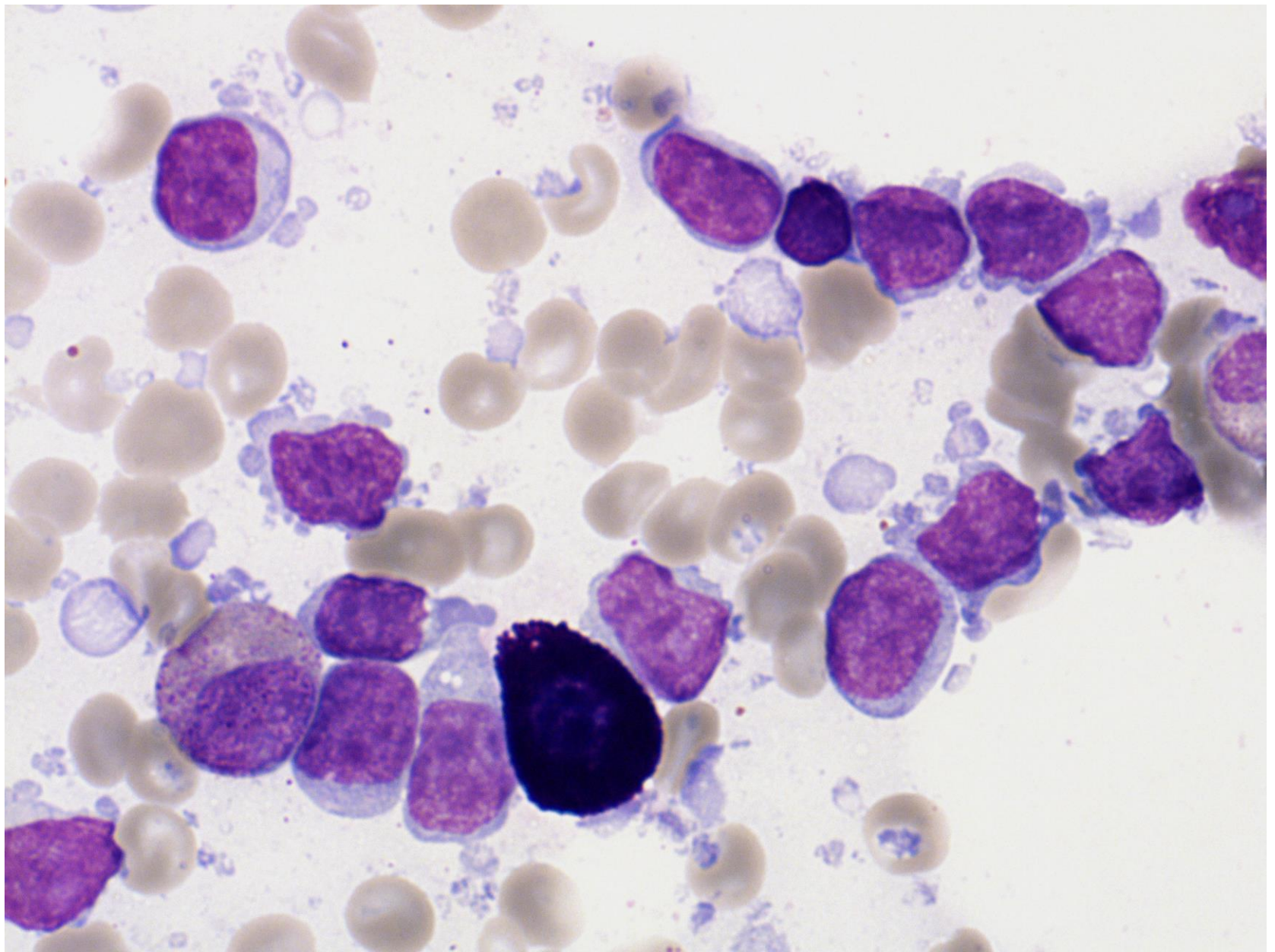
- za fyziologických okolností jsou v aspirační biopsii nalézány výjimečně
- bez ohledu na jejich zřídka výskyt jsou snadno rozpoznatelné
  - buňky velikosti 5-25 μm , kulaté či oválné, s centrálně či mírně excentricky uloženým kulatým či oválným jádrem a s cytoplazma silně naplněnou purpurovou granulací, v některých případech není jádro pro granulaci rozpoznatelné
- jejich neklonální navýšení je možné pozorovat u různých stavů
  - hematologické malignity ať již myeloidní či lymfoidní
  - nenádorové hematologické stavy: aplastická anémie, PNH
  - reaktivně: infekční stavy, záněty, renální selhání, sarkoidóza, hyperparathyreoidismus, Pagetova choroba, reaktivní lymfocytóza
  - léčba růstovými faktory myelopoézy

Patient s MDS-MLD

Patient s MDS-MLD

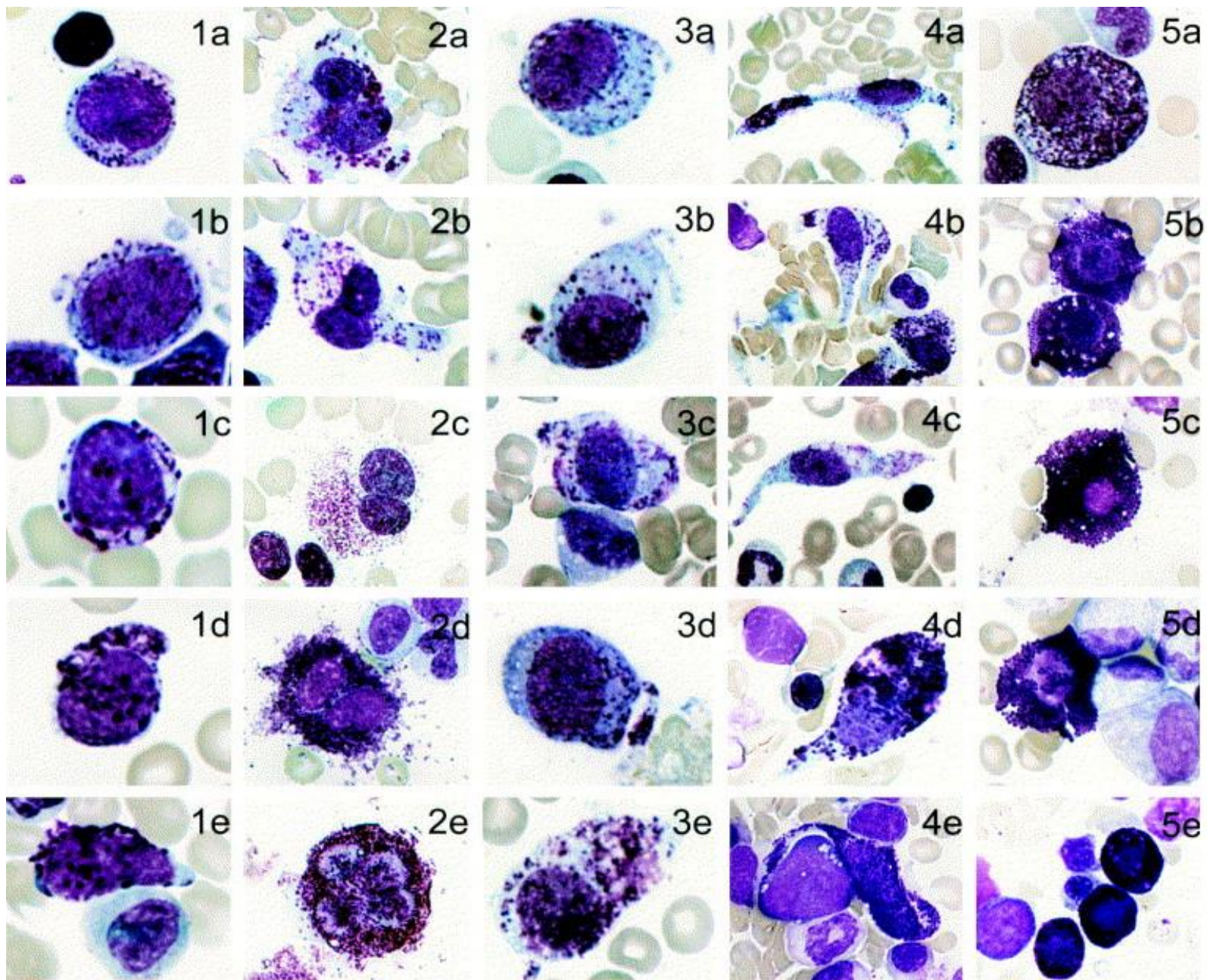

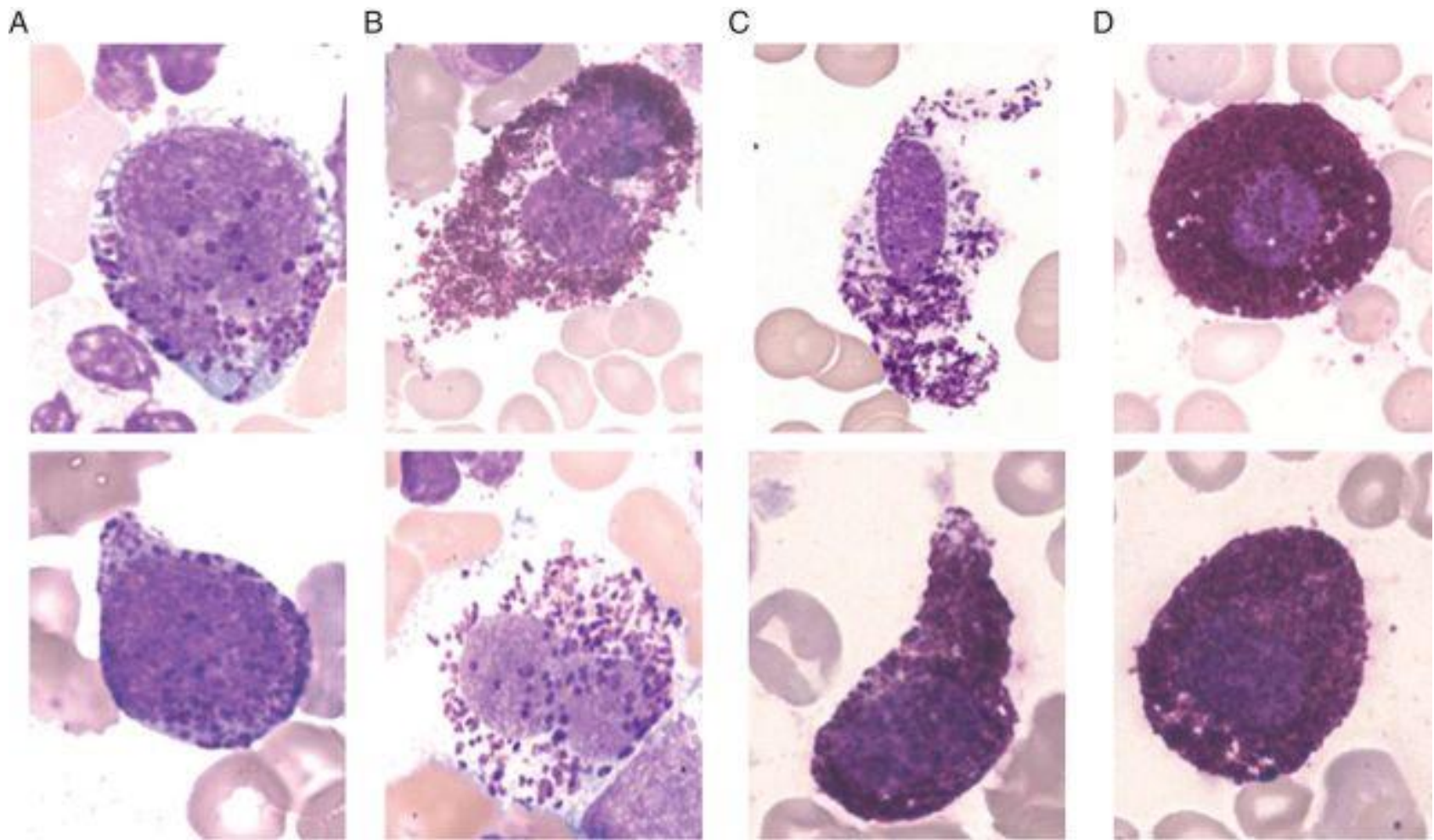
Patient s CLL

mastocytózy

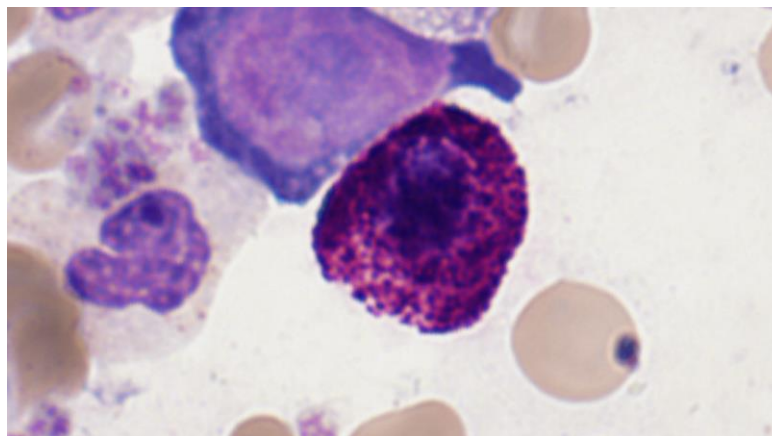
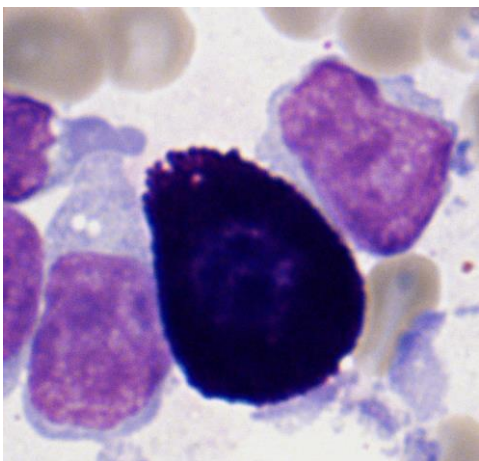

- vzácná onemocnění, jejich přesná incidence/prevalence není známa, část případů může být nepřesně diagnostikovaných
- jde o klonální onemocnění spojená s neoplastickou proliferací mastocytů (MC), která vede k akumulaci těchto buněk v jednom či více orgánech
- zařazované stavy jsou klinicky značně heterogenní od relativně benigních nejčasněji kožních projevů, které mohou i samy regredovat, po závažné situace se špatnou prognózou
- základní rozdělení:
  - kožní mastocytóza
  - systémová mastocytóza
  - sarkom z žírných buněk (mastocytů)

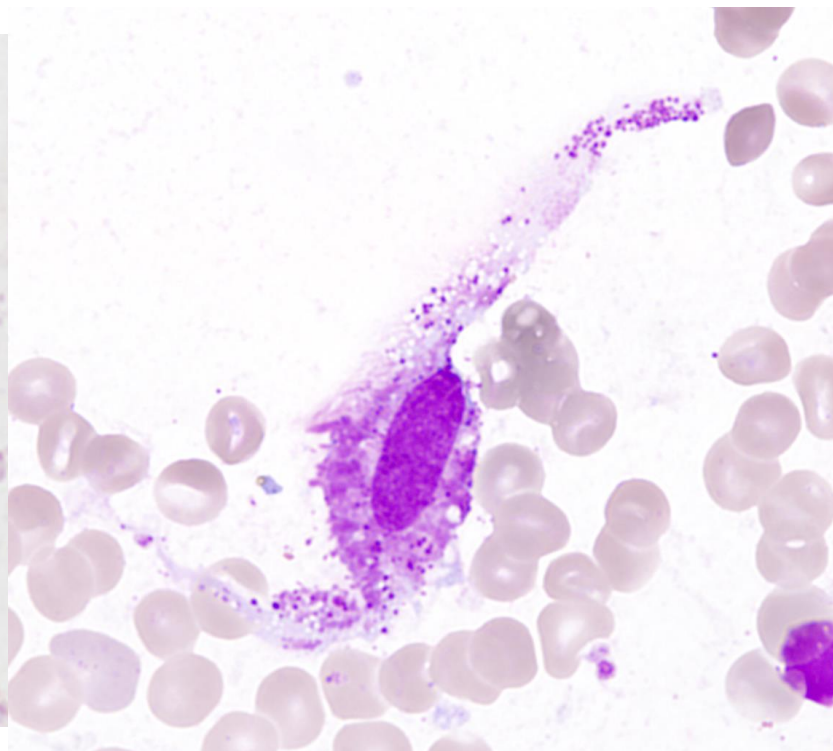
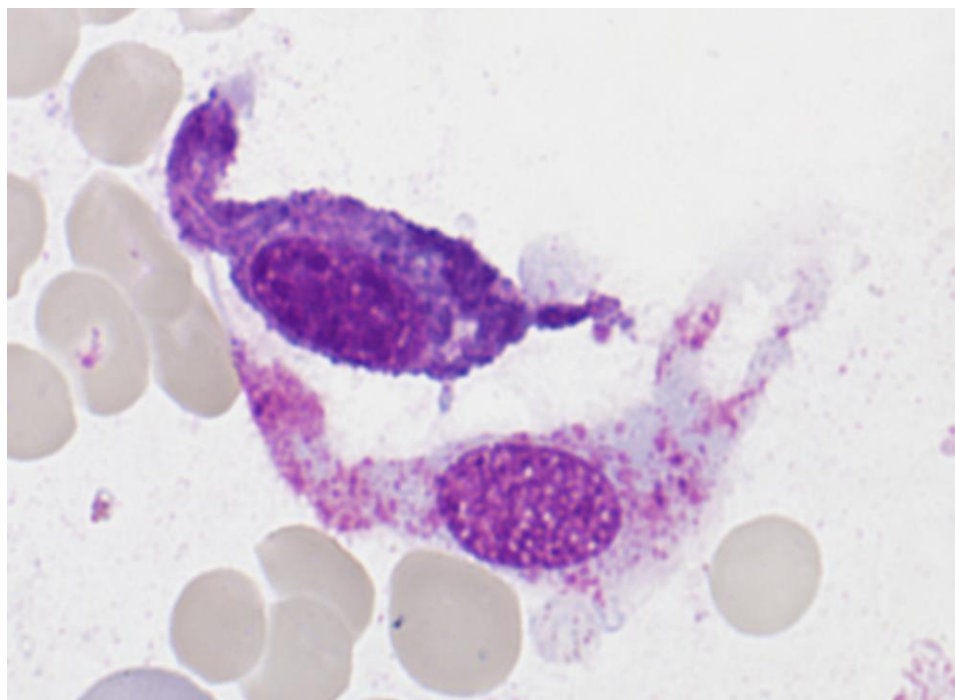

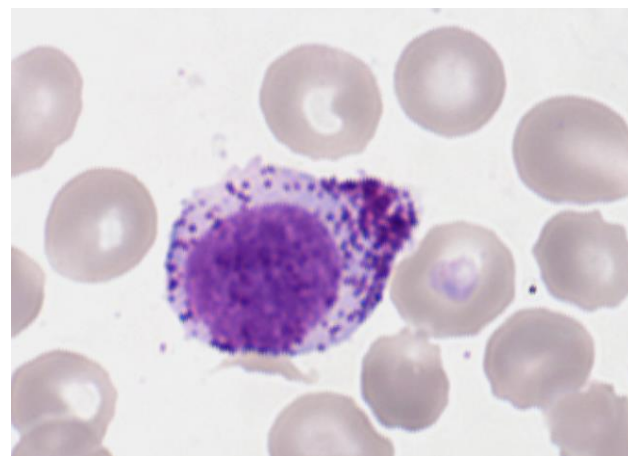
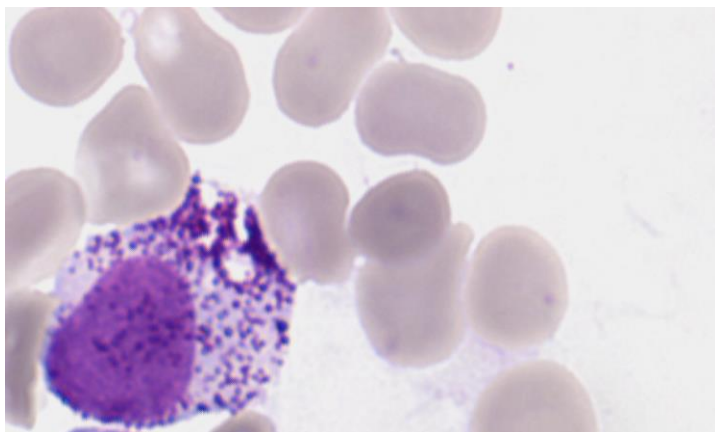
mastocyty cytomorfologicky normální

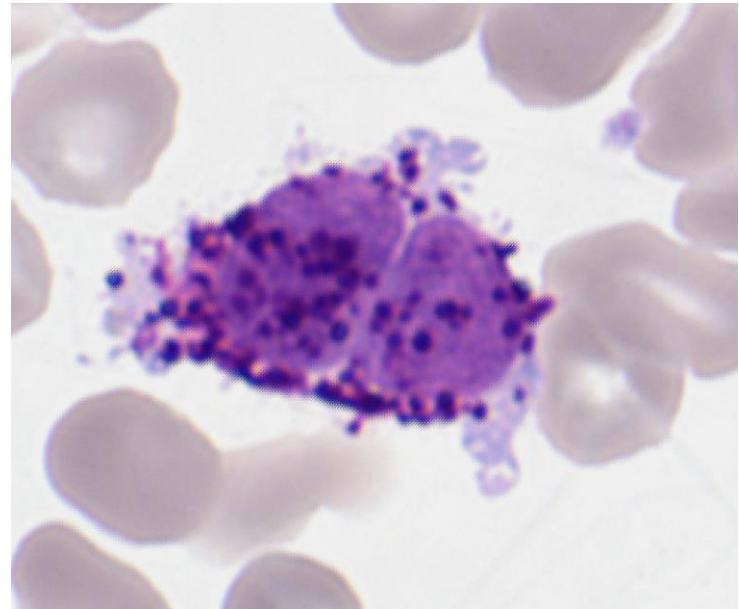
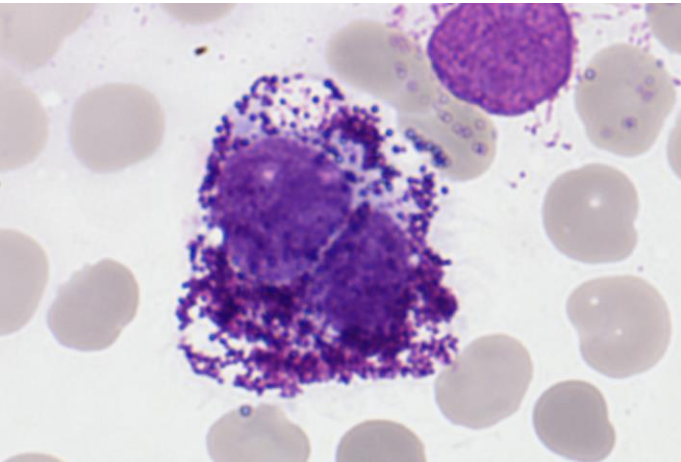
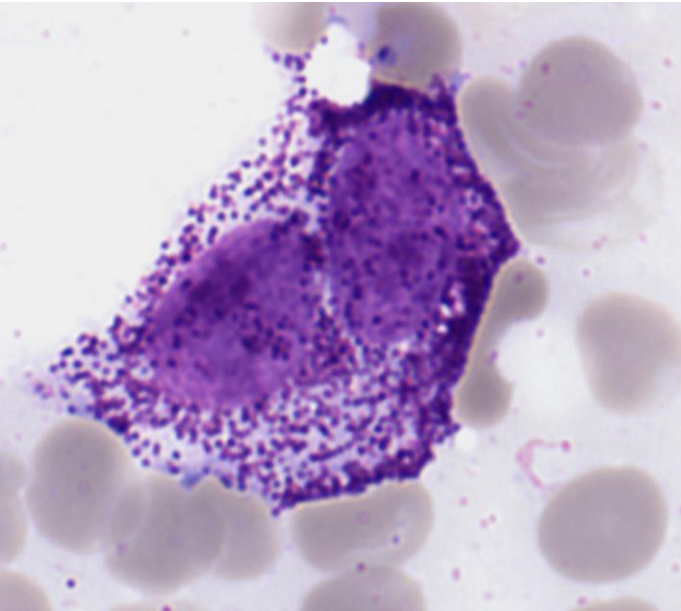
mastocyty atypické I vřetenovité

mastocyty atypické I hypogranulované

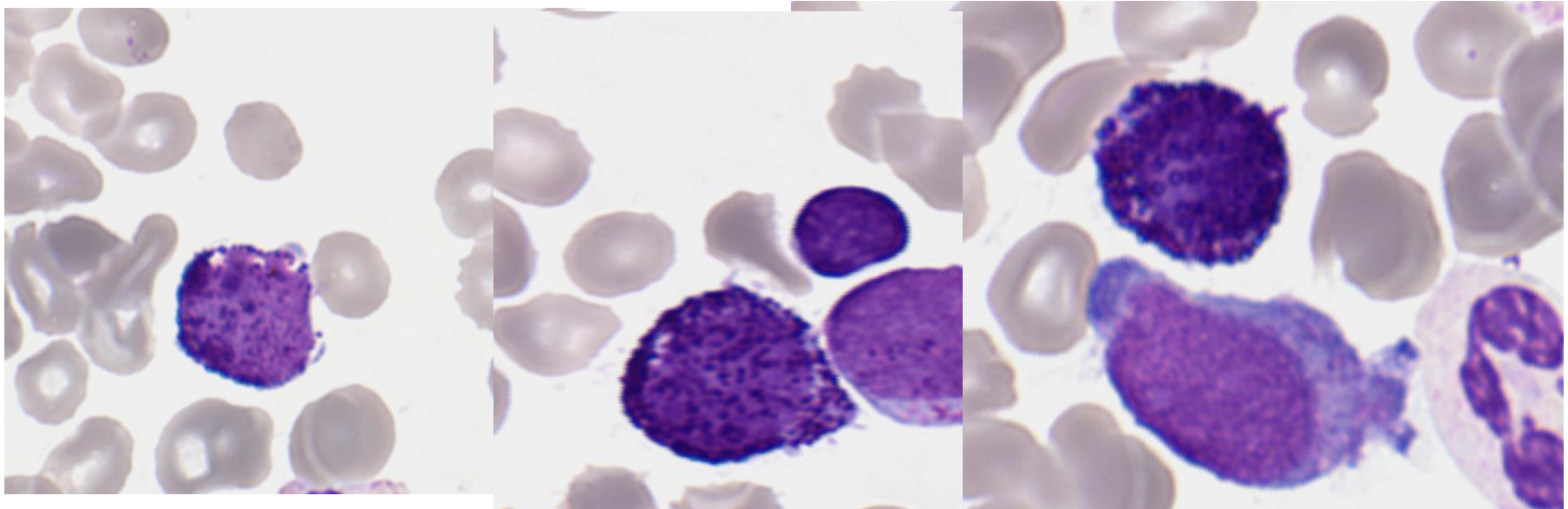

mastocyty atypické II promastocyty

mastocyty atypické III

blasty s metachromaticky se barvícími granuly

kritéria systémové mastocytózy

Velké kritérium:

multifokální denzní infiltráty MC (alespoň 15 MC v agregátech) v biopsii kostní dřeně a/nebo v jiných orgánech (mimo kůže)

Malé kritéria systémové mastocytózy:

- 1) v biopsii kostní dřeně či jiného orgánu (mimo kůže) je > 25% ze všech MC vřetenovitého tvaru nebo jsou atypické morfologie **nebo je > 25% MC v náterech z aspirační biopsie nezralých či atypických (atypické I nebo II)**
- 2) je prokázána aktivační KIT bodová mutace kodonu 816 v kostní dřeni, periferní krvi nebo jiném orgánu mimo kůže
- 3) MC v kostní dřeni, periferní krvi či jiném orgánu mimo kůže nesou antigeny CD25 s nebo bez CD2 navíc k ostatním markerům MC
- 4) hladina sérové tryptázy je trvale > 20 ng/mL (v případě přítomnosti jiné myeloidní malignity nelze toto kritérium SM použít)

Pro diagnózu systémové mastocytózy svědčí naplnění 1 velkého a 1 malého kritéria nebo naplnění nejméně 3 malých kritérií.

B - nálezy (burden of disease)

dokladují vysokou nálož mastocytů s postižením různých orgánů, ale bez orgánové dysfunkce

- 1) infiltrace v kostní dřeni >30% MC dle histologie (fokální denzní agregáty) a hladina sérové tryptázy > 200 ng/ml
- 2) **známky dysplázie či myeloproliferace v jiných hemopoetických řadách než v MC,** přičemž však nejsou definitivně naplněna diagnostická kritéria jiné hematologické choroby a jsou normální nebo jen lehce abnormální parametry krevního obrazu
- 3) je hmatná hepatomegalie bez poruchy jaterních funkcí, je hmatná splenomegalie bez známek hypersplenizmu a/nebo je detekovaná lymfadenopatie ať již palpací nebo zobrazovacími metodami

C- nálezy (cytoreduction requiring)

dokladují orgánové poškození způsobené infiltrací mastocyty

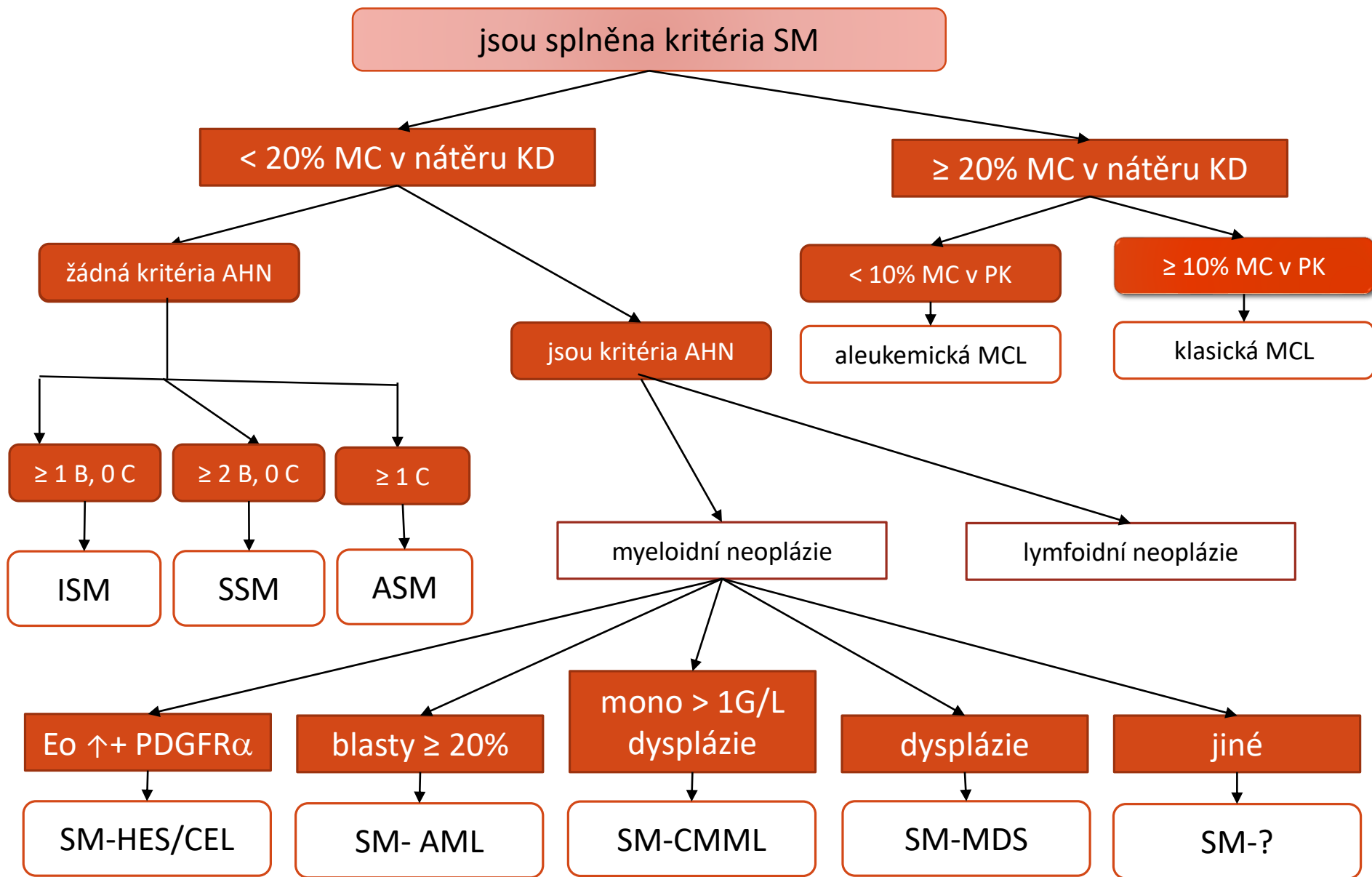
- 1) dysfunkce kostní dřeně manifestující se ≥ 1 cytopenií: absolutní neutrofily $< 1,0$ G/L, hemoglobin < 100 g/L nebo trombocyty < 100 G/L
- 2) hmatná hepatomegalie s poškozenou funkcí jater, ascitem a/nebo portální hypertenzí
- 3) velké osteolytické léze skeletu s nebo bez patologických fraktur
- 4) hmatná splenomegalie s hypersplenizmem
- 5) malabsorpce se ztrátou hmotnosti z důvodu infiltrace GIT mastocyty

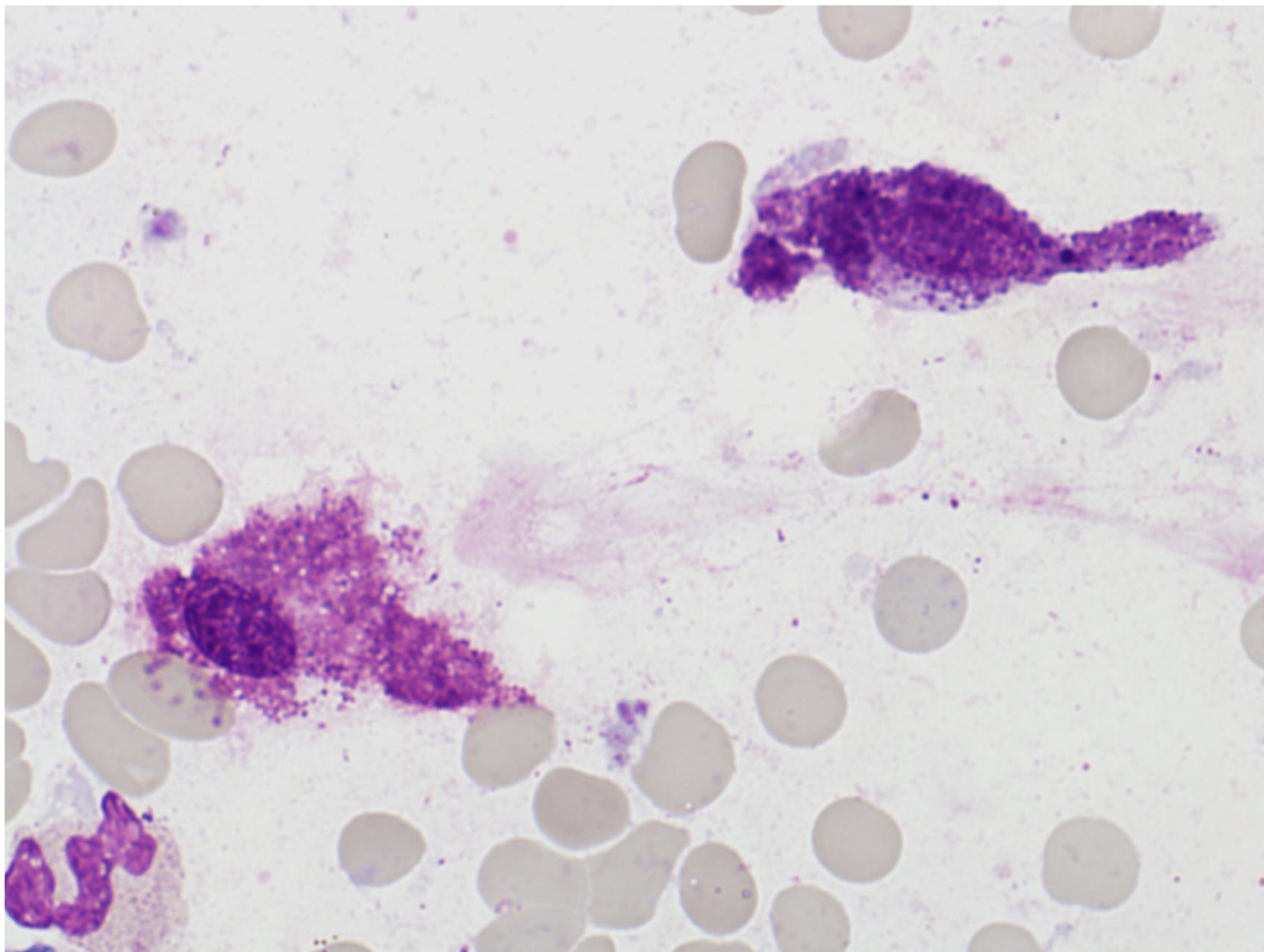
varianty systémové mastocytózy

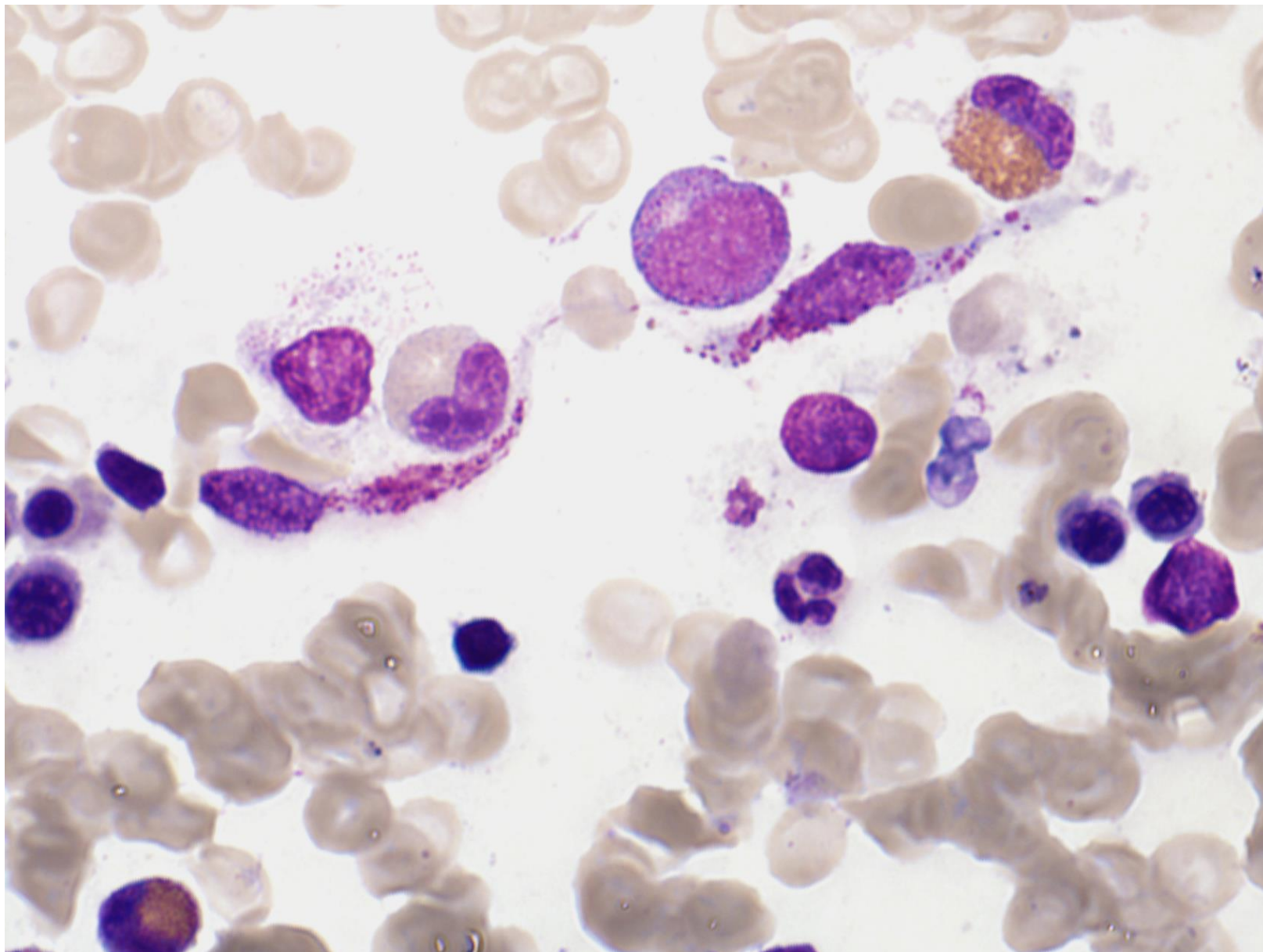
- indoletní systémová mastocytóza (ISM)
  - žádné C nálezy, není asociovaná hematologická neoplázie, nízká nálož MC, téměř vždy kožní postižení
- mastocytóza kostní dřeně (BMM)
  - totéž, ale je dřeňové postižení bez postižení kožního
- doutnající systémová mastocytóza (SSM)
  - ≥ 2 B nálezy, žádný C nález, není asociovaná hematologická neoplázie, vysoká MC nálož, není MCL
- systémová mastocytóza s asociovanou hematologickou neoplázií (SM-AHN)
  - jsou kritéria pro asociovanou hematologickou neoplázií (MDS, MPN, AML, lymfomem či jinou hematologickou neoplázií podle WHO diagnostických kritérií)
- agresivní systémová mastocytóza (ASM)
  - ≥ 1 C nález, nejsou kritéria MCL, kožní léze jsou obvykle nepřítomny
- mastocelulární leukémie (MCL)
  - biopsie kostní dřeně prokazuje difusní infiltraci atypickými nezralými MC, **aspirát dřeně prokazuje $\geq 20\%$ MC z ANC, v klasickém případě tvoří MC $\geq 10\%$ elementů PK**, aleukemická varianta je však častější, kožní léze obvykle nejsou přítomny

ve všech případech musí být naplněna kritéria systémové mastocytózy

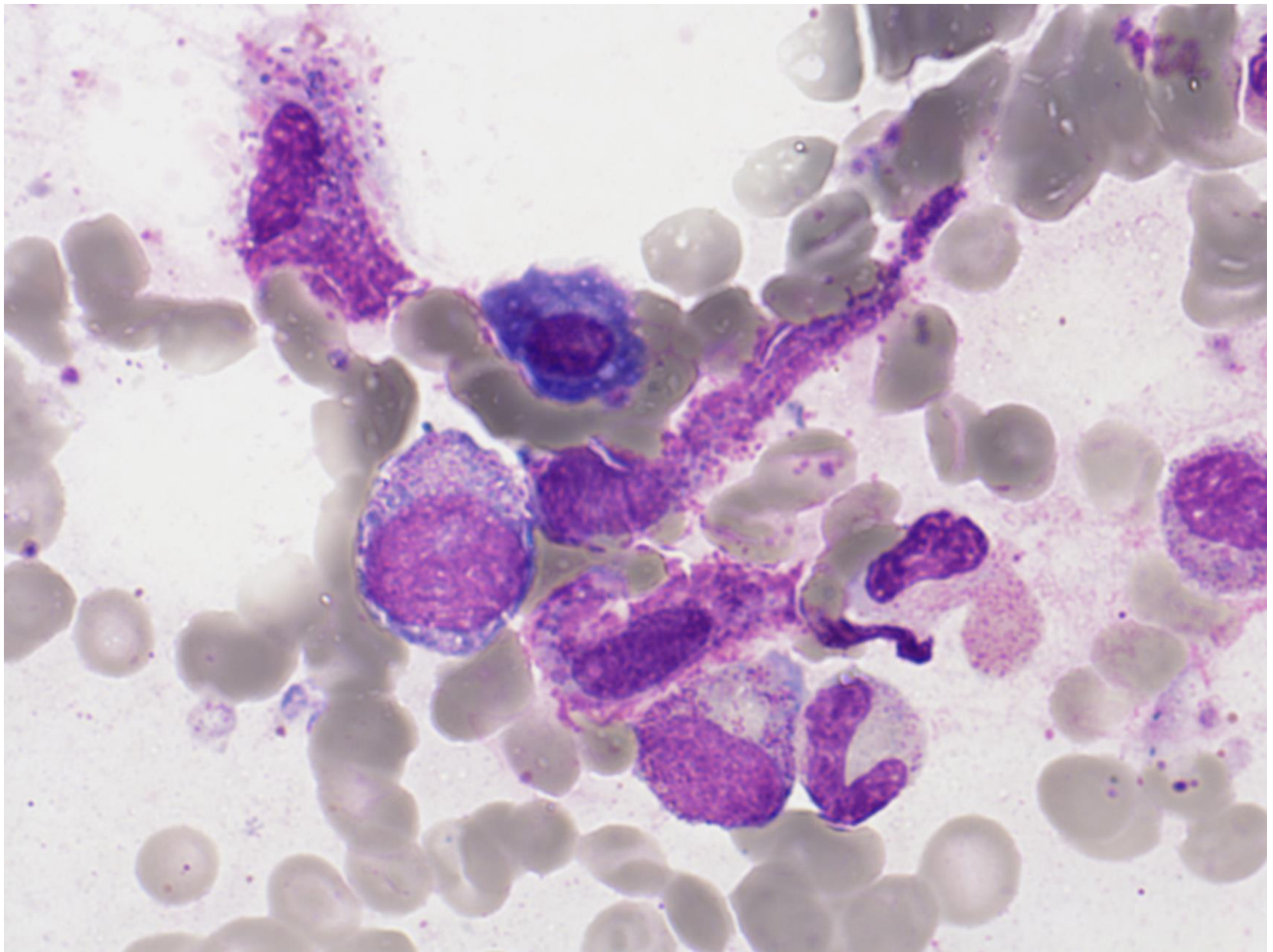

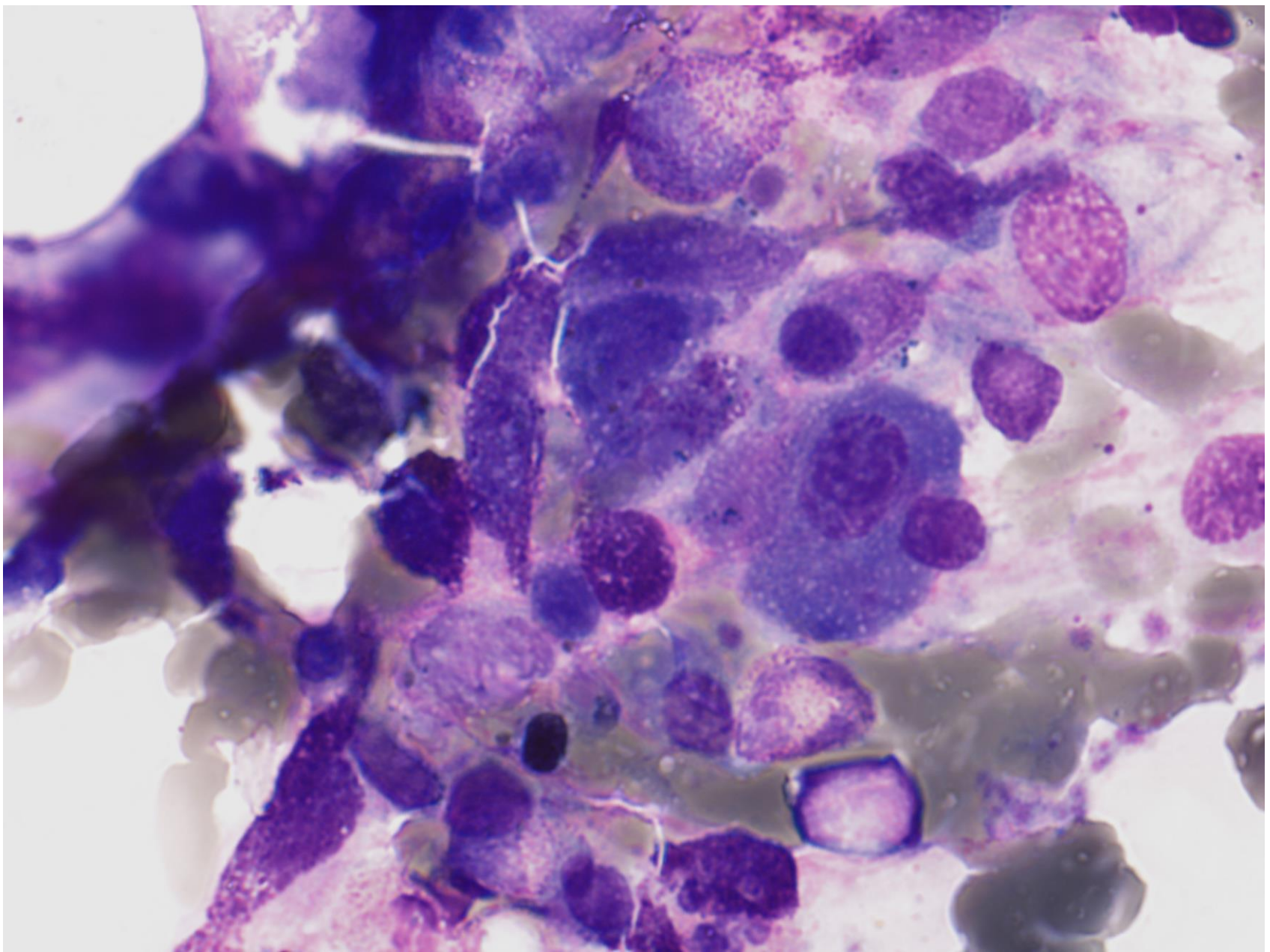
vřetenité/ hypogranulované mastocyty u systémové mastocytózy

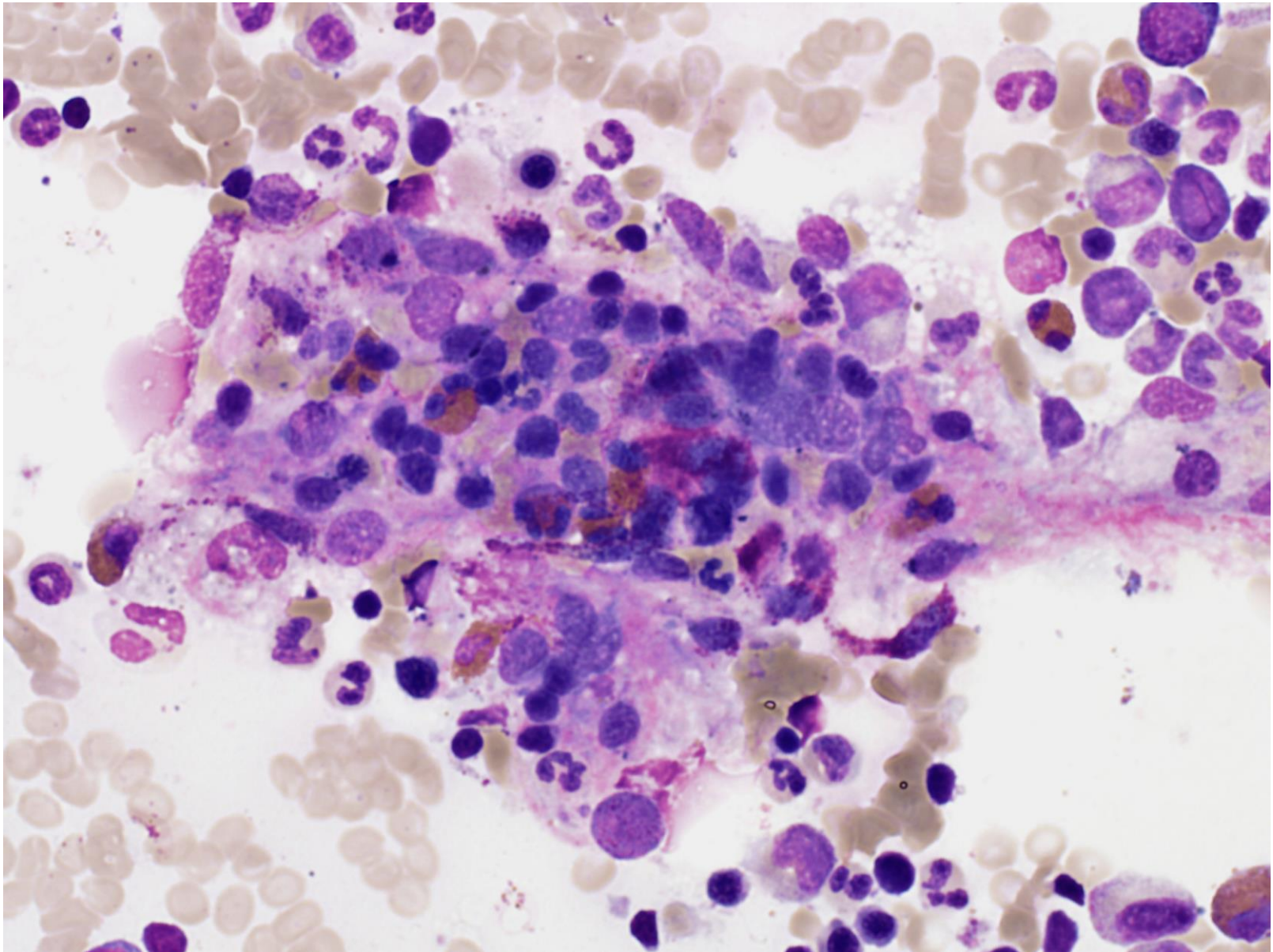
vřetenité/ hypogranulované mastocyty u systémové mastocytózy

vřetenité/ hypogranulované mastocyty u systémové mastocytózy v malém trsu

vícečetné typické i atypické mastocyty (atypické I) v trsu

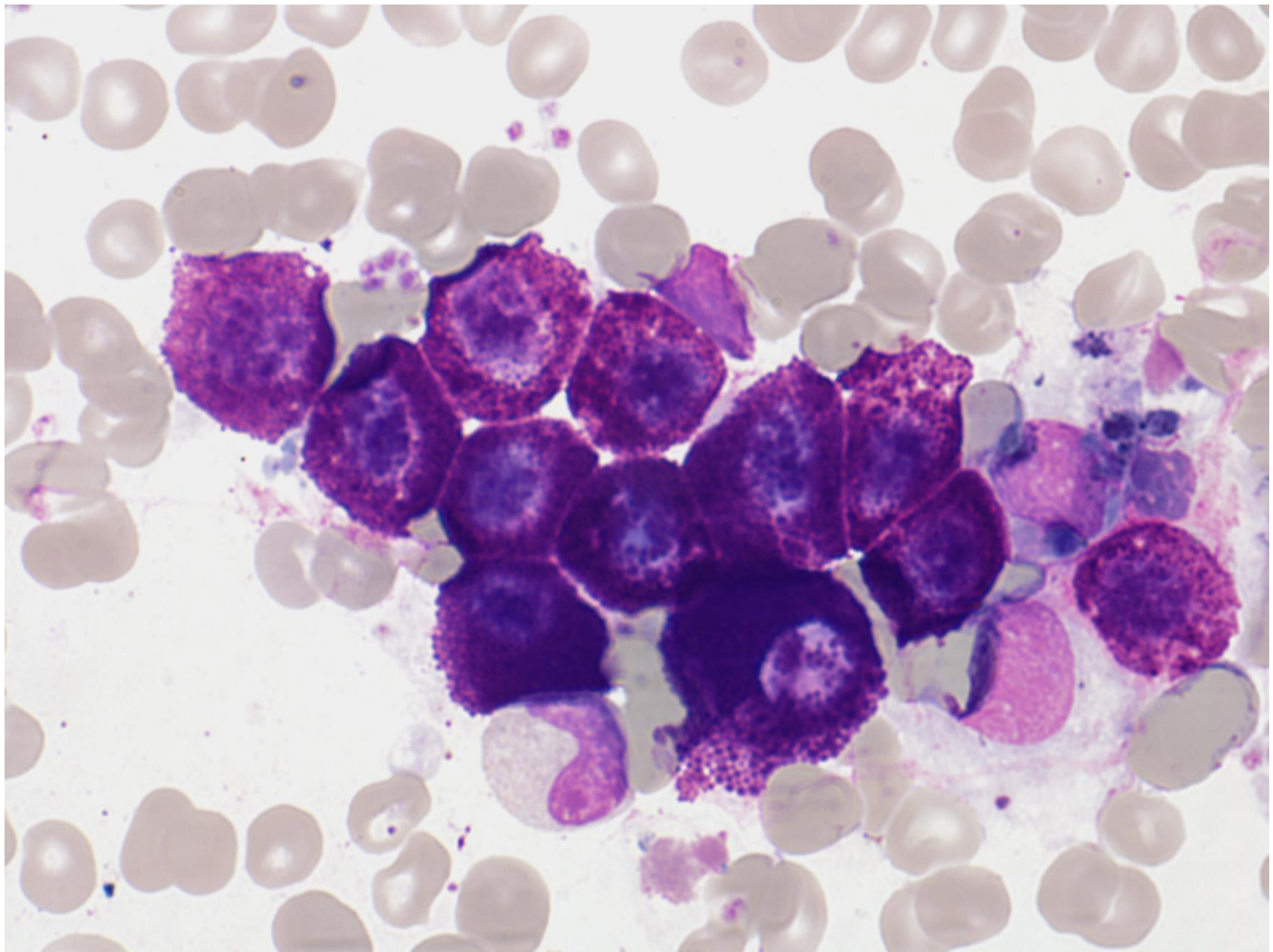
velký trs s vícečetnými atypickými mastocyty

mastocytární leukémie a myelomastocytární leukémie

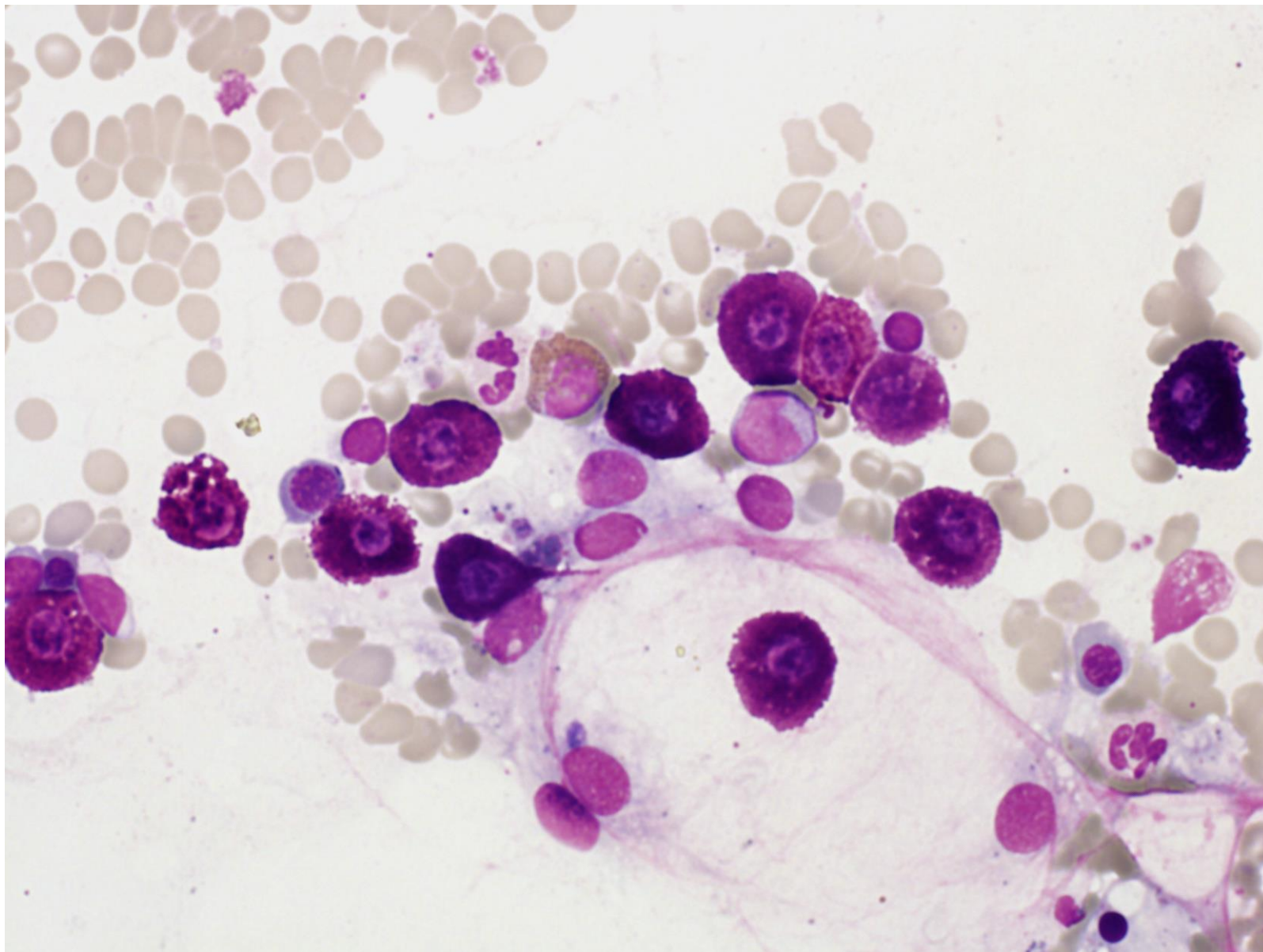
nález	MCL	MML
Klinické: - kožní léze - splenomegalie - postižení jater (ascites) - mediátorové symptomy	obvykle nepřítomny u části v terminálně často časté	nepřítomny obvykle přítomna obvykle není časté
Laboratorní: - sérová tryptáza - cirkulující MC - cirkulující blasty	> 200, často > 500ng/ml u části pacientů ne (s výjimkou SM-AML)	< 100, často < 50 u části pacientů u části pacientů

mastocelulární leukémie a myelomastocelulární leukémie

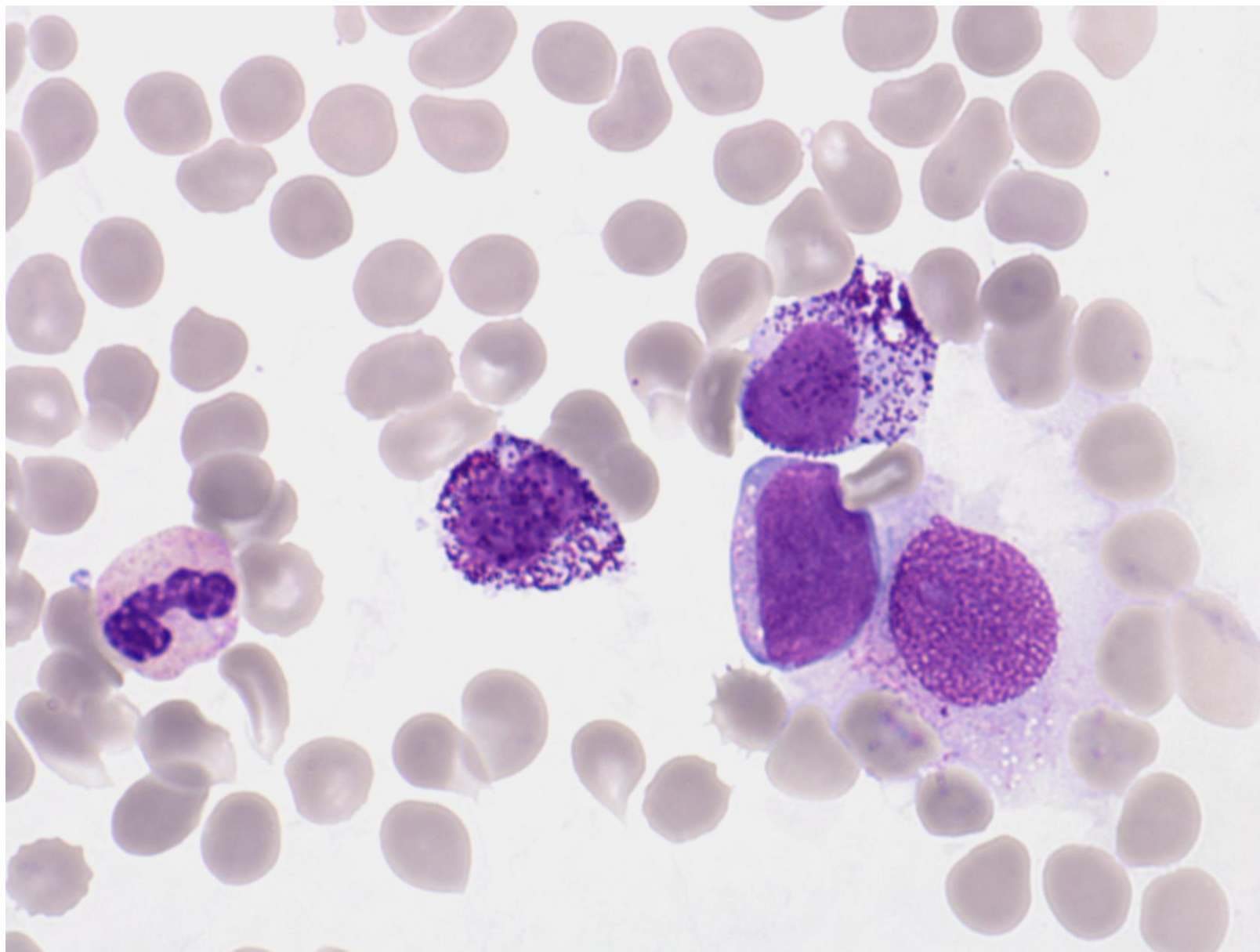
nález	MCL	MML
nález v kostní dřeni - doprovodná non-MC myeloidní neoplázie - zvýšení myeoblastů - klastry MC v biopsii - difusní MC infiltráty - MC v nátěrech - karyotyp - exprese CD25 v MC - KIT D816V mutace	ne (výjimka SM-AHN) obvykle nepřítomny (AHN) ano ano ≥ 20% normální nebo jen malé ano přítomna	ano ano ne ano ≥ 10% obvykle komplexní ne nenalezena

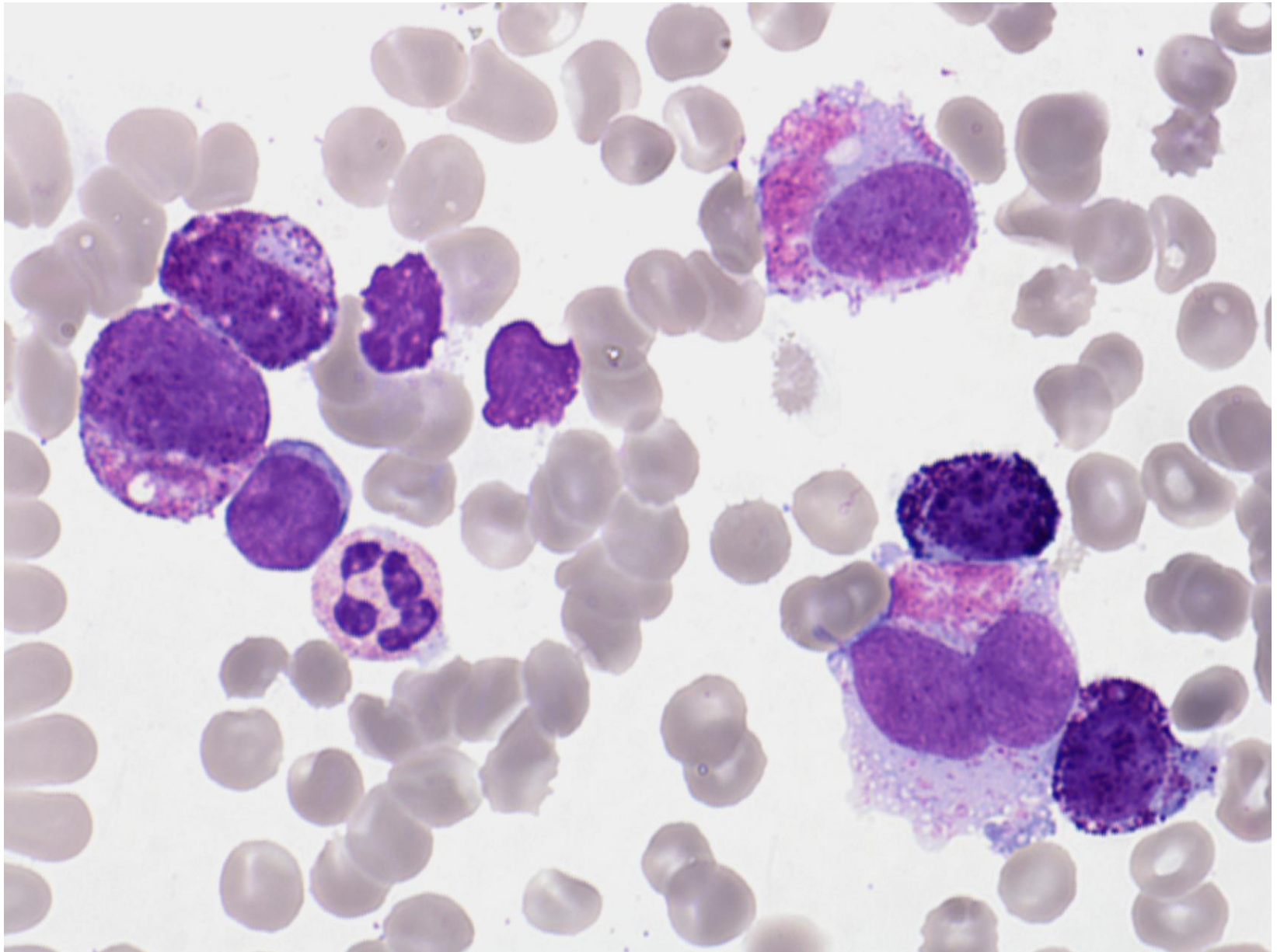
chronická mastocelulární leukémie

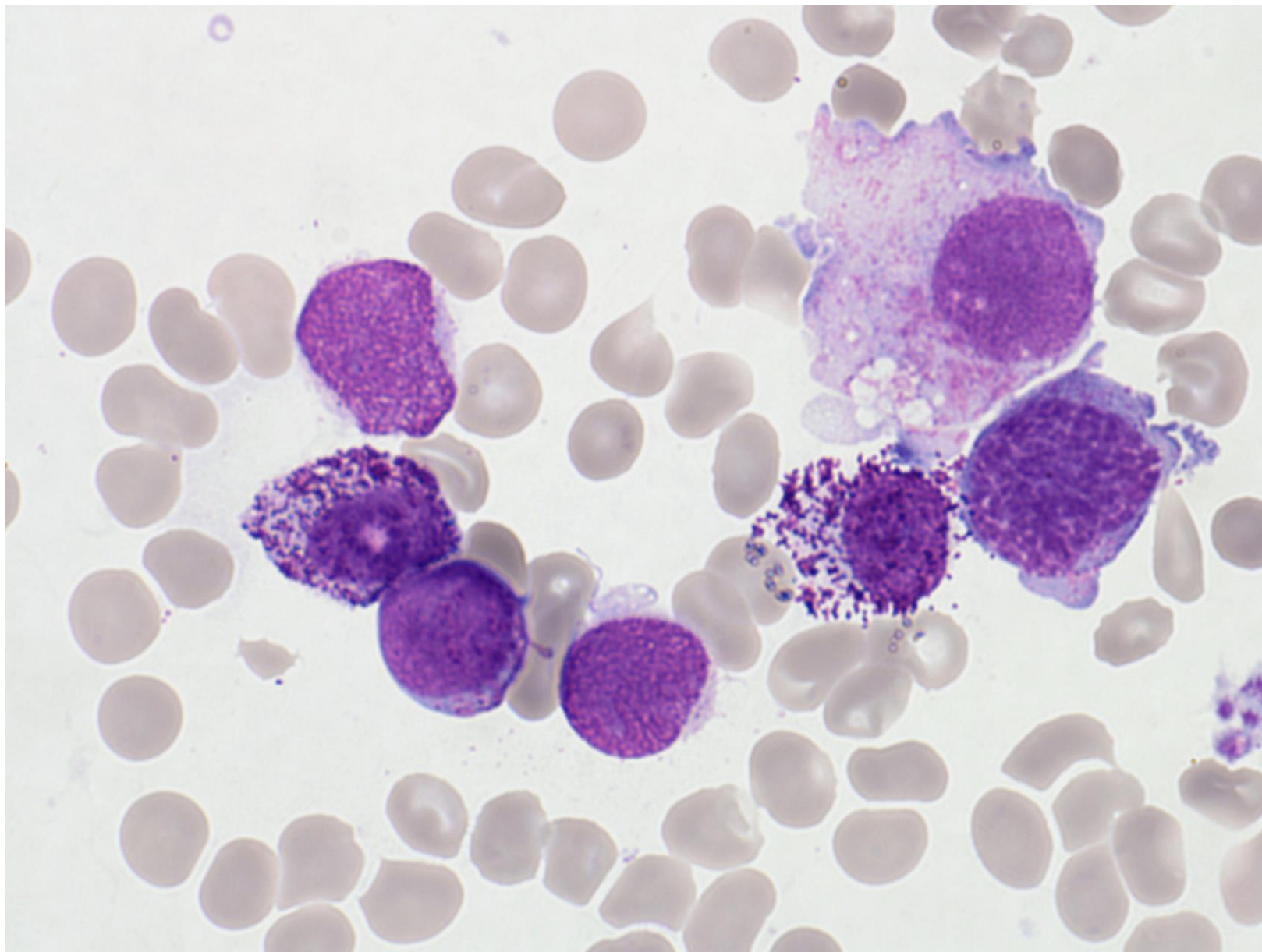
chronická mastocelulární leukémie; mastocyty jsou > 20% ANC, jde o zralé formy

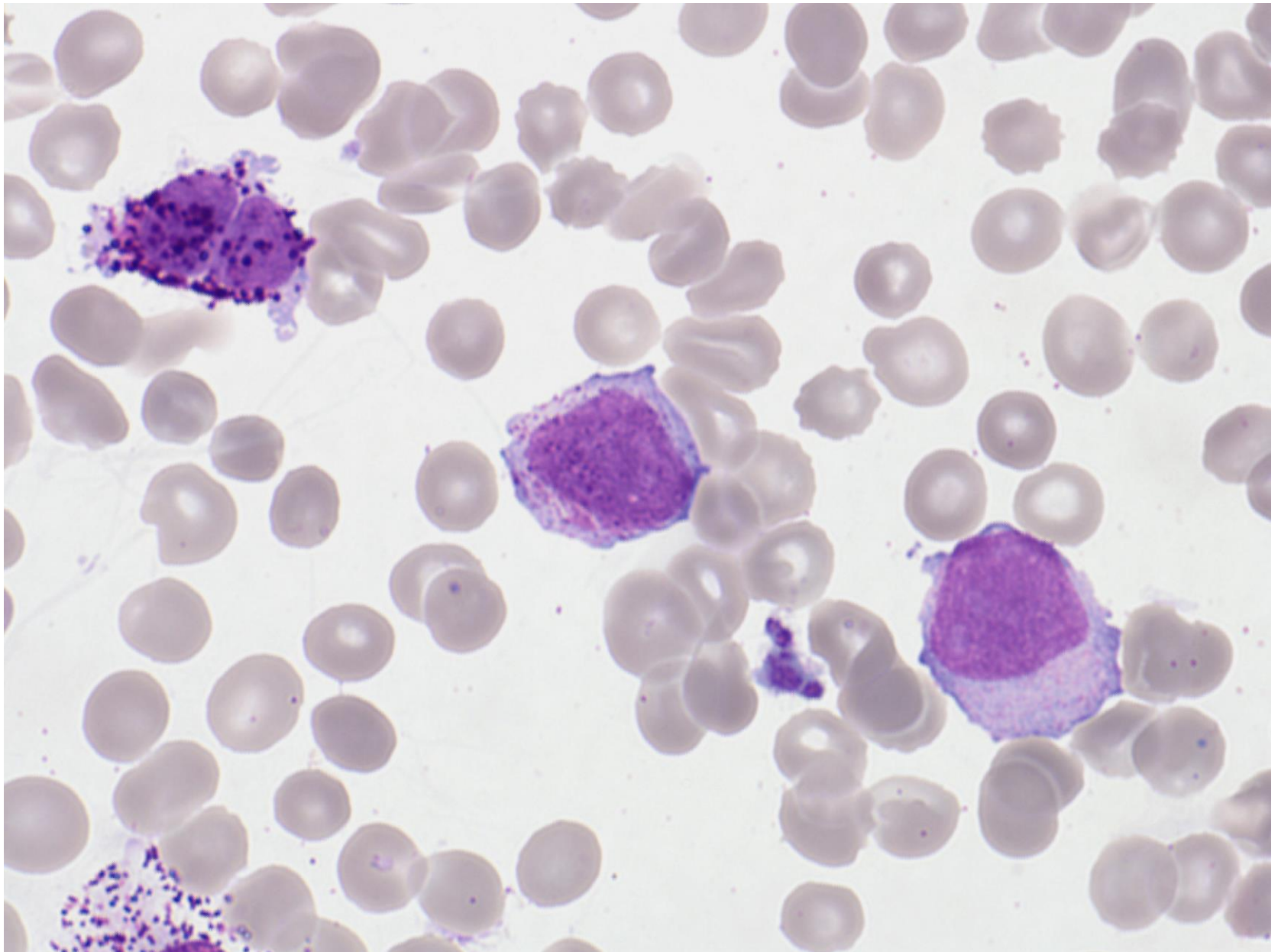
myelomastocytární leukémie

myelomastocytární leukémie

myelomastocytární leukémie

myelomastocytární leukémie

výskyt morfologických kategorií mastocytů u různých chorob

---

typ buňky	MML	akutní MCL	chronická MCL	ASM	ISM
typické MC	-	-	-/+	-	-/+
atypické I	-	-	+/-	+/-	+
atypické II promastocyty	+	+	+/-	+/-	-/+
atypické III metachromatické blasty	+	+	-/+	-/+	-

Sperr at al. Přítomnost více než 5% mastocytů v kostní dřeni, resp. jsou-li ≥ 10% atypické II nebo atypické III, jde o znak špatné prognózy

závěr

---

mastocyty jsou v kostní dřeni vzácným nálezem

choroby z mastocytů patří k vzácnými onemocněním

- diagnostika se opírá o celou řadu vyšetření
- morfologie mastocytů a jejich odchylky v cytologickém hodnocení mohou být přínosem pro stanovení prognózy pacienta

ECNM
registry

ECNM-registry-Login

Please login with your personal username and password.

Username

Password

Welcome to the ECNM-registry.

The ECNM-registry supports the clinical management and longtime documentation of diagnostic and treatment data of patients with mastocytosis.

The webbased software provides an easy-to-use interface and guarantees a maximum of security standards.

